

tillode, hvad jo ogsaa Loven giver Anledning til, Udskykning af de meget store Hovedgaarde, hvoraf der findes mange paa over 100 Tdr. Hartkorn (Hør!), som er aldeles uhenftigtsmæssigt. Nu er det saa langtfra, at jeg, som der blev omtalt ved Sagens foreløbige Behandling af den høitærede Indenrigsminister, i hans Svar til en anden Taler, nøgenfinde kunde tænke paa, at der skulde fremlægges nogen Evangslov i saa Henseende, men jeg har den Overbeviisning, at vi ville komme dertil om meget kort Tid ad en frivillig Veie. Netop nu, da Høvet er ophævet, ville Cierne af de større Gaarde finde, at det er i deres egen Interessé efterhaanden at udstykke dem, og deraf troer jeg, at det Medlem maa komme (Hør!). Da der fra flere Taleres Side allerede er anført flere Motiver, hvorfor det ikke formenes at være tilraadeligt at vedtage 20 Tdr. Hartkorn som Maximum, skal jeg derved for Diebliffet standse.

Schroll: Da Udvalget med Hensyn til Bestemmelserne i Lovforslagets § 1, 20 Tdr. Hartkorn, som Maximum har bragt i Forslag en Adskillelse mellem Fæstegods og Selveiergods, saa skal jeg naturligvis blot tillade mig at omtale det Sidste. Hvad angaaer Selveierdistricterne, da er jeg ikke alene i den fulde Overensstemmelse med den store Majoritet af Bølgerner i mit District, men tillige ogsaa i det Mindste med den talrige Præsts Amts Land-Communalforening, naar jeg her udtaler, at Selveierbønder, langtfra at ønske denne Bestemmelse optagen i Loven, snarere frygte den. Saalænge et bedre Skolevæsen ikke har fundet Indgang paa Landet, saalænge Landmanden maa underkaste sig Duellighedsprøve, erhverve Borgerkab o. s. v., for at opnaae Levevei i Stæderne, saalænge ansee vi Bønder, og jeg troer med Grund, Besiddelsen af 10 Tdr. Hartkorn for et ikke ringe Gode. Det er ingenlunde ualmindeligt, at en Selveierbønde ved Kjøb, Arv eller Giftermaal er kommen i Besiddelse af 2 Bøndergaarde, hvis samlede Hartkorn andrager 10 à 16 Tdr. Hartkorn. Derimod er det mig ikke bekjendt, at en saadan Selveierbønde har ønsket at forene disse forskjellige Eiendomme under eet Brug; tværtimod har hans Bestræbelser stedse gaaet ud paa,

hvor Lødderne grændse sammen, da at holde Grændsefjællene mellem dem saa nøie som muligt vedlige, har søgt at opnaae forskellige Prioriteter i de forskellige Eiendomme, Alt, for at Arvingerne, hvoraf der som oftest er flere, i sin Tid uden Ulemper kunne overtage de særskilte Eiendomme, Alt, hvad en saadan Selveierbønde ønsker, er, til en Tid at maatte drive disse forskellige Eiendomme, og denne Bevilling, hvor den har været nødvendig, har hidtil ikke været vanskelig at erholde. Forsaavidt som jeg formaaer at opfatte Forholdene, saa er det en Bevilling, som fritager ham for Fæstetvang; Selveierbønden ønsker ikke en Lovbestemmelse, hvortil der for Diebliffet ikke føles Trang, en Bestemmelse, der dog med Hensyn til Fremtiden maa ansees som en halv Forholdsregel; thi naar engang, som vi ønske og haabe, al Eiendom bliver lige fri, lige bevægelig i Handel og Wandel, een Arvelov udkommer for alle Classer i Samfundet, Grundlovens § 88 bliver gennemført, et bedre Skolevæsen kommer frem paa Landet, da anser jeg det for naturligt og rigtigt, at Bønderjorder behandles i Analogie med, hvad om Hovedgaardene er bestemt; men indtil den Tid anser jeg rigtignok denne Bestemmelse for ubestemt. Selveierbønderne frygte denne Bestemmelse, fordi de desto værre erindre den Tid, da til Exempel Enkekassen ikke gjorde Udlaan i Eiendomme paa under 10 Tønder Hartkorn, medens de større Bøndergaarde med Lethed opnaaede Laan, hvorledes det i hine Skabesvangre Aar blev muligt for Cieren af de større Bøndergaarde ved Hjælp af en Credit, der var de mindre Bøndergaarde nægtet, undertiden til Spotpris at opkjøbe disse sidste, hvorledes adskillige af disse større Bøndergaarde ved idelig at komme i Handelen have opnaaet Prioriteter, der efter al menneskelig Beregning engang ville ryste Landeieendommens Credit, eftersom disse Laans Størrelse ofte overstiger Eiendommens sande og virkelige Verdi. Selveierbønderne frygte denne Bestemmelse, fordi den frister Cieren af de større Gaarde til at gjøre en for de øvrige Arvinger uretfærdig Brug af Selveierbondens Testationsret. Endelig ere Selveierne ved Slægtskabs og Bønderkabs-aaand nøie knyttede til Fæstebondestanden